

(1) ר"מ (א, 57) מן "אשכנזי" כ"ג אכ"ג 94 "ברוך אתה יי"ה אלהינו יי"ה" נכסו אשכנזי

(5) מ"ג ק"מ א, א

.. גדול המלוה ועושה .
נראה דהיינו טעמא דמי שמוה
ועושה עדיף לפי שדולג ומלמעבר יותר
פן יעבור ממי שאין מלוה שיש לו פת
בסלו שאם ירלה יניח :

(2) ב"אוי"מ וז"ל ר"מ

רוצה לומר, דאיתא בסוטה (כב, א) "והאמר רבי יוחנן למדנו יראת חטא מבתולה וקיבול שכר מאלמנה.... קיבול שכר מאלמנה, דההיא אלמנה דהואי בי כנישתא בשיבבותה, כל יומא הות אתיא ומצלה בי מדרשיה דרבי יוחנן, אמר לה בתי לא בית הכנסת בשיבבותך, אמרה ליה רבי ולא שכר פסיעות יש ליי". ופירש רש"י: ד"ה וקיבול שכר מאלמנה, "שהיתה טורחת עצמה יותר מן הצורך כדי לקבל שכר, כדמפרש ואזיל, למדנו שיטריח אדם עצמו במצוה לקבל שכר יותר".

(6) ר"מ א, א

האמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה משאינו מצווה ועושה. פירשו רבותינו ז"ל טעם הדבר שזה שטן מקטרגו כשהוא מצווה וזה אין שטן מקטרגו ולפום צערא אגרא.

והנה מזה דאמרה הגמרא, "רבי יוחנן לטעמיה דאמר שכר פסיעות יש", משמע דרב פליג על רבי יוחנן וסבר דליכא שכר פסיעות. והקשה הגאון הרב דוד פארדו זצ"ל⁴⁹³ (בספר "ספרי דבי רב" פרשת ראה טו, פיסקא קטז), "וקשה אטו לית ליי לרב דשכר פסיעות איכא, והא מתניתין היא, לפום צערא אגרא".

(7) ספר ת"מ א"ג ק"ג

ומקבל שכר טוב מה שאדם כופף את יצרו, יותר ממאה מצות שאין יצרו מסיתו ותוקפו. והדיקו עליה (ד), שהרי אמרו אין שכר על המצות שיעשו לעתיד לבא יי"ה, עד שלא יבואו ימי הרעה

מ"קמ"א מיעלזו חסידים

(ד) וזהו מאמר רז"ל (אבות ה, כג) לפום צערא אגרא, וזהו טעם אמרם (ברכות לר:) במקום שבעלי השובה עומדים אין צדיקים

(3) ר"מ א, א

.. (בבא) וילבו ויעשו בני ישראל. וכי כבר עשו, והלא מראש חודש נאמר להם. אלא מכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכתוב כאלילו עשו (מכילתא): וילבו ויעשו. אף ההליכה מנה הכתוב, ליתן שכר להליכה ושכר לעשייה

43 חפץ חיים כלל א' (2) מקור החיים

ו. ומה נוכל לידע רכ"ש אם נוגע לו רק בכבוד בעלמא כנון שיושב בין חבורת אנשים ואין לו עצה איך להשמט סהם והם סרברים כרברים האסורים ע"פ דין וכשהיה יושב ורומם ולא יסיע עמם כסיפוריהם כלל יחשב בעיניהם כמשתגע (יא) כדוראי דאסור וע"ז וכיוצא בזה אמרו חז"ל מוטב לאדם שיקרא שוטה כל ימיו ואל יהיה רשע שעה אחת לפני המקום ויורו עצמו בשעת מעשה בכל כוחותיו לעמוד על נפשו ויהיה נכון לבו בטוח כי שכרו יהיה עבור זה מהש"י עד אין קץ כמאמר חז"ל לפום צערא אגרא ואיתא באדר"ג כי מאה פעמים בצער מפעם אחד שלא בצער (וביאורו כי דבר מצוה או לפרוש סרבר איסור שבא לו ע"י צער שכרו מאה פעמים יותר מסצוה אחרת כמותה שבא לו שלא בצער) ועל עת כזה כדוראי שייך מאמר חז"ל במד"ש כל רגע ורגע שאדם חוסם פיו וזכה לאור הגנוז שאין כל מלאך ובריה יכול לשער

(4) מגן אבות פ"ר שב"ק

בג בן הא הוא אומר. צא להשלים דברי בג בג, שאם מיגע במורה יש לך שכר, שלא תאמר הריני יודע כל המורה ולמה אני עמל בה יותר, ועל כן אמר כי לפי האמר הגדול יהיה השכר גדול. ובצדו דרבי נתן (ע"ז פ"ג) שנו, משל לשוכר סוס למקום קרוב בשכר מועט, ולמקום רחוק בשכר הרבה, לפי הטורח השכר. וזהו שאמרו בסוטה פרק היה נוטל (כג). אמר רבי יוחנן למדנו קבול שכר מאלמנה, שאמר לה למה היטה צאה להתפלל צבית הכנסת שלו הרסוק מניחה, ומנחת צבתי כנסיות צאה להתפלל צבית הכנסת שלו הרסוק שכר פסיעות יש. וכל שכן מי שטורח לחזור בלימודו שיש לו שכר גדול לפי הטורח, אף על פי שבכר למד. והטעם בזה, שכיון שפירש האדם מן המורה אינה מתקיימת, שנאמר (משלי כג ה) 'העשף עיניך זו ואינינו', כמו שדרשו חז"ל במגילה (יח:) ובסוטה פרק אלו נאמרין (לה). וכן ברש"י מנחות (י:) אמרו אגרא דפרקא רהטא אגרא דכלה דוחקא, לומר כי עיקר השכר הוא מפני העני. ובפרק קמא דמגיגה (ע:) אמרו, אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה מאה ואחת, ולא ולמד משוק של חמורים, עשרה פרקי בוחא חד עשרה פרקי צתרי זחי, כן השונה פרקו מאה ואחת יש לו שכר כפול על אותו שונה פרקו מאה פעמים, מפני תוספת פעם אחת.

(4) optionel

ב"אוי"מ וז"ל ר"מ א, א

ורבינו משה ז"ל (פ"ו משמונה פרקים להרמב"ם) פירש זה לענין הכוונת את יצרו, לפי האמר שיש לו בכנישתו היצר המתאווה לעבירה, יהיה לו שכר.